

OVER ENIGE MET GRASZADEN IN PARKEN EN BUITENPLAATSEN INGEVOERDE PLANTEN

door Th.J. Reichgelt (Leiden)

(ontv. 4 jan. 1960)

In Correspondentieblad no.13 werd door Kruseman en Westhoff de verrassende vondst gemeld van *Poa chaixii* Vill., *Luzula luzuloides* (Lamk.) Dandy & Wilmott en *L. sylvatica* (Huds.) Gaud. op het landgoed Groot Haesebroek te Wassenaar. In Correspondentieblad no.14 vermeldt Londo het voorkomen van *Luzula luzuloides*, samen met *Festuca heterophylla* Lamk. en enige merkwaardige *Hieracium*-soorten van de omgeving van de Midden Duin- en Daalseweg te Bloemendaal, en van *Poa chaixii* samen met *Festuca heterophylla* en weer enige *Hieracium*-soorten van het landgoed Elswout te Overveen. Het viel mij op, dat in Duitse, Engelse en Skandinavische flora's van bijna alle genoemde soorten gezegd wordt, dat zij in N.W.-Duitsland, in Skandinavië

en in Groot-Brittannië niet inheems zijn, maar vooral in parken en bij buitenplaatsen met graszaad ingevoerd. Dit graszaad werd vooral in het midden van de vorige eeuw in Z.-Duitsland verzameld. Door vrouwen en kinderen werden aan wegen bosranden de zaden van grasachtige planten bijeengebracht. Het is te begrijpen, dat hierbij niet alleen grassen, maar ook *Luzula*'s verzameld werden en dat bovendien allerlei andere zaden in dit mengsel terechtkwamen. Dit zaadmengsel werd in grote hoeveelheden als „Waldgras" of „Schattengras" naar het buitenland uitgevoerd, waar het gebruikt werd om de ondergroei in bossen en parken te „verbeteren". Hoewel mij geen gegevens over import van deze zaden in Nederland bekend zijn, is de overeenkomst van de bovengenoemde reeks soorten met de in het buitenland als geïmporteerd met dit zaadmengsel opgegeven planten zo opvallend, dat ik er niet aan twijfel, dat ook in ons land van dit zaadmengsel op vrij grote schaal is gebruik gemaakt. Ik ontleen deze gegevens aan Hylander, die in *Symbolae Botanicae Upsaliensis* 7, 1943, onder de titel „Die Grassameneinkömmlinge schwedischer Parke" een zeer uitgebreide studie publiceerde van de vele soorten, die in Scandinavië met vooral uit Duitsland en Frankrijk afkomstige graszaadmengsels ingevoerd en ten dele ingeburgerd zijn. Dit alles werd voor mij aanleiding om de in Nederland bekende vindplaatsen van bovengenoemde soorten nauwkeurig na te gaan, wat tot het volgende resultaat leidde.

1. *Luzula luzuloides*. Deze is blijkens de volkomen natuurlijke vindplaatsen indigeen in het Krijtdistrict; de vindplaatsen daarbuiten blijken echter alle gelegen te zijn op buitenplaatsen en dergelijke. Voor de vindplaatsen buiten het Krijtdistrict kan er dan ook m.i. weinig twijfel bestaan, dat ze op aanvoer met graszaad berusten.

2. *Luzula sylvatica*. Ook deze soort is indigeen in het Krijtdistrict en bovendien in de omgeving van Nijmegen (Beek, Ubbergen, Berg en Dal, Plasmolen). De enige buiten dit gebied gelegen vindplaats is Groot Haesebroek te Wassenaar, waar ze m.i. zeker als aangevoerd te beschouwen is.

3. *Poa chaixii*. Het areaal van deze soort strekt zich uit van Spanje, over de Pyreneeën, Midden- en O.-Frankrijk door Midden-Europa naar Rusland en de Balkan en vertoont dus geen aanrakingspunten met Nederland. In tegenstelling tot de beide *Luzula*'s is uit het Krijtdistrict maar één vindplaats (Geulhem) bekend, waarvan mij nadere gegevens ontbreken. Daarbuiten komt ze voor op een vrij groot aantal plaatsen, gelegen in verschillende districten, maar bijna zonder uitzondering weer op oude buitenplaatsen, voorzover dit uit de gegevens op de etiketten is op te maken. Een treffende uitzondering is in dit geval Gennep; deze groeiplaats houdt voorzover mij bekend, geen verband met een oude buitenplaats, en met *Poa chaixii* groeit hier *Filipendula vulgaris*, benevens enige andere continentale soorten als

Galium pumilum en *Stachys officinalis*. Zou *Poa chaixii* hier inderdaad op een oorspronkelijke groeiplaats voorkomen, dan valt die wel merkwaardig ver buiten zijn areaal. Voor de overige vindplaatsen in ons land lijkt het mij echter wel zo goed als zeker, dat buitenlands graszaad hier een rol gespeeld heeft, juist omdat de soort op vele plaatsen gecombineerd voorkomt met *Luzula luzuloides* en op enige met *Festuca heterophylla* en *Luzula sylvatica*. Te Bolnes (Huis ten Donk) komt *Poa chaixii* samen voor met *Dactylis polygama* Horvat. (*D. aschersoniana* Graebn.) een soort, die ook voor Engeland en Skandinavië opgegeven wordt als aangevoerd met het bekende graszaadmengsel, en *Festuca heterophylla*!

4. *Festuca heterophylla*. Als areaal wordt voor deze soort opgegeven: Frankrijk, Italië, Sicilië, Joegoslavië, Bulgarijë en Griekenland. Hieruit blijkt wel, dat zij bij ons niet indigeen kan zijn; bovendien wordt zij weer uit Engeland en Schotland en uit Skandinavië vermeld als aangevoerd met hetzelfde graszaadmengsel, zodat wij veilig kunnen aannemen, dat dit ook in ons land het geval is. Ook hier hebben wij de combinatie met *Luzula luzuloides* en *Poa chaixii*.

5. *Hieracium*-species. Tenslotte vond Londo te Bloemendaal en Overveen *Luzula luzuloides*, *Poa chaixii* en *Festuca heterophylla* gecombineerd met enige *Hieracium*-soorten, waarvan de determinatie ten dele nog niet vaststaat, en die volgens Van Soest wel de indruk maken, hier niet oorspronkelijk te zijn. In het bovengenoemde werk van Hylander wordt speciaal aan de *Hieracium*-soorten veel aandacht besteed; hij vermeldt 143 aangevoerde vormen, waarvan hij er 39 nieuw beschrijft. In verband met het samen voorkomen met *Luzula luzuloides*, *Poa chaixii* en *Festuca heterophylla* lijkt de conclusie voor de hand te liggen, dat de merkwaardige *Hieracia* van Bloemendaal en Overveen ook met graszaad aangevoerd zijn.